

irányú – pszichoterápiában, míg kevésbé a kognitív eljárásokban. A szerző idézi Clara E. Hillt, aki szerint 3 fontos szempont jön e téren szóba:

Exploráció: az álomelemekhez fűződő asszociációk elmondása, az éber élethez való kapcsolat feltárása.

150

Belátás: Mit jelent az álom? Emlékekhez, problémákhoz való viszonya.

Áthelyezhetőség: Javaslatok a mindennapi életben lehetséges változások feldolgozására.

További vizsgálatokban az első szempont bizonyult a legjelentősebbnek, de mások szerint a való életben adott impulzusok, változások önmagukban is lényegesek. Mindenesre az álommal való egyedi vagy rendszeres foglalkozás terápiás értékű. A szerző további kutatásokat lát szükségesnek az álom terápiás hatásmechanizmusainak megismerésére.

Ha a célkitűzését tekintjük, a könyv ennek eleget tesz: bőséges ismereteket közöl az álomkutatásról. Azonban a klinikus pszichiáternek, pszichológusnak az egész nem mond annyit, mint az utolsó fejezet. Kicsit hasonló a helyzet, mint egyes pszichodiagnosztikai módszerekben – pl. a rajz vizsgálatban – a jelenségek önmagukban nem elégségesek, (még statisztikai megerősítéssel sem), csupán a kontextusban válnak azzá, ahogy ezt pl. a rendszerelméleti megfontolások is igénylik. Álomnál kevesebb az értéke egy-egy eseményhez kapcsolódó epizódnak, pl. a feleség válás után a férjéről álmodik, mintha ezt – Freud álomfejtésének megfelelően – a személyiség anyagában, biográfiájában, az egyéni kontextusban, a tudattalannal való egybevetésével szemléljük.

Hiányolom a könyvből az egyszerű, tapasztalati gondolkodást. Pl. a fiziológiai részben sok mindenről beszél, de azokról az egyszerű tapasztalatokról, hogy a hétköznapi testi ingerek: a telt gyomor, vagy a fázó végtagok mennyiben befolyásolják az álom tartalmát és jellegét, nem szól. Pedig pl. éjszaka a fázó lábaknál jeges időről, vagy jégen mezítlábos járásról, korcsolyázásról stb.-ről álmodni – nem tartozik a ritkaságok közé. Ezekről már Freud is sok érdekes példát adott az *Álomfejtésben*.

Értéke a könyvnek, hogy a kérdéseket sokszor nyitva hagyja, kutatásra ösztönöz. Természete-

sen, aki az álmokról tájékozódni akar, vagy álomkutatással akar foglalkozni, annak értékes ismereteket és áttekintést ad.

Hárdi István

Kuritárné Szabó Ildikó:
Borderline személyiségzavar – tünettan, etiológia, terápia

Medicina Könyvkiadó, Budapest, 2008.

ISBN 978 963 226 121 8

Kuritárné Szabó Ildikó a Debreceni Egyetem Pszichológiai Intézetének kiváló szakembere, klinikai szakpszichológus, tartalmilag átfogó és igényes, formájában is szép kötetű könyvet ad közre (nem véletlenül *Frida Kahlo* gyönyörű képével a fedőlapon), s ebben széles körű áttekintést ad a pszichiátriában, pszichoterápiában, és ezek határterületein megjelenő összetett, nagy kihívást jelentő klinikai problémaköréről, a borderline személyiségzavar kérdéseiről. A monográfia óriási szakirodalmi anyag áttekintésén és ehhez társulóan, évtizedes gyakorlati klinikai munkával, oktatással és kutatással eltöltött időszak tapasztalatain alapul.

A kitűnő szerző e súlyos pszichopatológiát tükröző, a segítő szakmák mindennapjaiban igen sok klinikai – főleg terápiás – nehézséget jelentő kórképről ír hiánypótlónak szánt összefoglalót – első ilyen magyar könyvként, melyben igen nagy irodalmi anyagot összegez és interpretál. Kényes egyensúlyt tart a munkában, igyekezőn kikerülni a leegyszerűsítés, vagy túlbonyolítás részletességének veszélyeit. A noszológiai kérdések áttekintése után (klasszikus felosztások és DSM-BNO rendszer) a neurobiológiai háttér-vulnerabilitás tárgyalása során súlyt fektet a spektrumelméletek tárgyalására (szkizofrénia, affektív, impulzuskontroll spektrum) dimenzionális modellekre, majd a következőkben elsősorban a kóreredetre vonatkozó pszichológiai teóriákat tárgyalja részletesen. A többféle dinamikus és tanuláselméleti/kognitív modell mellett kap sajátos súlyt a traumaelmé-

let (kor
az evol
szer-, é
tegsége
séri m
lis” elk
lyiségst
lehetsé
A psz
illetve a
külön t
mellett
leginká
Tudju
modell
program
vető ku
ciokult
a leírás
sokan
komple
rendsze
direkt l
tések is
varok k
győző
lyiségz
érdekél
konysá
Rövid
terápiá
és lehe
közelít
és alka
pia) *L*
önpusz
terápia
kutatás
ság. Ha
Fonagy
kutato
letek e
tegráci
nitív-a
megkö
az exp
dolgoz
Gabba

let (korai abúzusok), interperszonális teória, de az evolúciós pszichológia szempontjait, rendszer-, és kulturális megközelítéseket (korunk betegsége, jelentések, szociális identitás) is megkísérli megjeleníteni a „patológiás” és a „normális” elkülönítésében, illetve a határeseti személyiségstruktúra és működés kialakulásában és lehetséges kezelésében.

A pszichodiagnosztikai fejezet a kutatásban, illetve a klinikumban jól használható tesztek külön tárgyalja, utóbbit illetően a TCI és MMPI mellett a projektív Rorschach-tesztet tartja a leginkább használhatónak.

Tudjuk, hogy a kórkép különböző megértési modelljeinek és az ezeken alapuló terápiás programoknak, illetve az akár áttételesen is követő kutatásoknak (ld. biológiai, pszicho-szociokulturális stb. orientációjú) is igazolniuk kell a leírás validitását, a terápia hatékonyságát, bár sokan szkeptikusak a többváltozós, rendkívül komplex pszichiátriai és főleg pszichoterápiás rendszerek működésének és hatékonyságának direkt leírhatóságát illetően. Módszertani felvetések ismételt felmerülnek a pszichiátriai zavarok kezelésével kapcsolatban, a szerző meggyőzően érvel és összegez a határeseti személyiségzavarok komplex gyógyszeres terápiája érdekében a pszichoterápiás módszerek hatékonysága mellett.

Rövid, de korrekt, „up to date” gyógyszeres terápiás fejezetet követően a terápiás integrációs lehetőségeket kiemelve tárgyalja a kognitív közelítések közt hazánkban talán kevésbé ismert és alkalmazott DBT (dialektikus behavior terápia) *Linehan* nevéhez köthető, pl. a krónikus önpusztító viselkedésben sajátosan eredményes terápiaformát, melyben a szigorú módszertanú kutatások (RCT) által is igazolható a hatékonyság. Hasonló módon nyer hangsúlyt *Bateman-Fonagy* által alkalmazott és jó eredményekkel kutatótt mentalizációs modell, a kötődésméletek eredményeihez szorosan kapcsolódva, integrációs lehetőséget is kínálva, vagy *Ryle* kognitív-analitikus terápiája. A gyakran eklektikus megközelítéseket tartalmazó terápiás irányok az expresszivitás-szupportivitás spektrumban dolgoznak, a középutas *Gunderson*nál vagy *Gabbard*nál például a szupportív hangsúly a te-

rápia instabil, kezdeti szakaszát jellemzi, az inkább expresszív technikák a későbbi stabilizáció jelet mutató, bizalmi kapcsolatban alkalmazhatók jól (*Kernberg* természetesen nem így dolgozik). Az eklektizmus nemcsak szemléleti, nemegyszer terápiás formák kombinációit, különböző terápiás technikák (aktív dramatikus, vagy gestalt, párhuzamos egyéni, csoport, család) alkalmazását is jelenti.

Fontos a pszichoedukációs fejezet, részletesen tárgyalja itt a *Gunderson* által kialakított *McLean* program családtagok számára készült anyagát, mely kézzel fogható hasznosságú a határeseti zavarokkal foglalkozó segítő foglalkozású szakemberek számára is az ismert, mindennapi nehézségekkel kapcsolatban, praktikus tanácsokat is adva.

Az ellátási szinteket körüljáró fejezet pro és kontra érveket sorakoztat fel az ambuláns vs. kórház, a rövid vs. hosszú kórházi kezelés, illetve a részleges hospitalizáció kérdéseiben.

A pszichoterápia etikai kérdései is különös súllyal vannak jelen a könyvben. Ha egy megközelítés nem hangsúlyozza, hogy a gyógyítás, az orvosi tevékenység mindig emberi értékek szövedékén belül zajlik, elkerülhetetlenül aránytévést, paternalisztikus beállítódást, hatékonyságromlást eredményez.

Jól használható, részletes, de kellően strukturált, világosan fogalmazó és egészében áttekinthető kötetet tart tehát kezében az olvasó, bőséges és világos hivatkozásokkal. A könyv végén az irodalomjegyzék igen hasznos. A szerző újra és újra az alternatív válaszokat és lehetőségeket is megjeleníti, s egészében óvatos. Mégis, úgy tűnik, néha talán túlzottan is sok a részlet, a hivatkozott vizsgálati beszámoló, mindent be kíván mutatni, az arányok tehát helyenként vitathatóak. Ismétlésekbe is csúszik néha, tán az alaposság, strukturálási kényszer miatt.

Összegezve, a recensens megítélése szerint az elméleti háttérrel tág körben tárgyaló szerző alapossága, kritikai felvetései, széles körű ismereteket és tájékozottságot tükröző adatai igen hasznosak, és megfontolandóak a mindennapi gyakorlati pszichiátria számára is, és nem csak a szorosan, és mélyen a személyiségzavarokkal foglalkozókat kívánja célba venni. Olyan szem-

pontokat, eljárásokat is megjelenít, melyekkel a honi szakmai szcénában keveset, vagy alig találkozunk. A könyv számos kulturális kitekintést is tartalmaz, ezek nagyban segítik a megértést, és élvezetesebbé teszik a néha száraz adatokat és elemzést. Bátran ajánlható a szakma igényes,

alapos, széles szakirodalmi háttérű bemutatására igényt tartó szakemberek és képzésben levők számára.

Fekete Sándor

Ebbe
cisco
Társ
biakl
aktív
gazd
is, m
nem
csak
tunk
a sze
ressz
Közp
ciákt
zött,
ma -
ja, m
nek i
szer
géve
ressz
előac
prog
A p
tunk
a sza
szer
sek s
a me
tünt
kívi
vevő
mog
tabb
tak a
nagy
nála
szer
tak l
A
vom